

**R. P. D. Thomæ Delbene Marvbiensis, Clerici Regvlaris,
Sacrae Theologiae Professoris ... De Immvnitae, Et
Ivrisdictione Ecclesiastica**

Bene, Thomas del

Lugduni, 1674

XXIII. An in locis, vbi Extrauagans, Ambitosæ PAuli II. recepta est, possint
bona Ecclesiæ immobilia, vel mobilia pretiosa licitè in aliquo casu sine
solennitatibus iuris alienari.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98676](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98676)

specialis dispositio in vno casu faciat, quod in aliis casibus in contrarium sit ius commune. Abb. *conf.* 79. lib. 1. Imola *conf.* 139. in fin. Rom. *conf.* 86. n. 12. Bald. *conf.* 382. n. 7. lib. 5. Ancharan. *conf.* 203. in fin. Angel. *conf.* 183. in fin. & Corneus *conf.* 81. n. 9. lib. 2.

Confirmatur tertiò, quia in noua dispositione casus omissus intelligitur relictus iuri antiquo, *l. si verò, §. de viro, ff. solut. matrim. & l. commodissime, ff. de liber. & posth.* ergo cum in dicta S. Congregationis declaratione sit tantum dispositum de bonis immobilibus, & non mobilibus pretiosis, consequens est, quod bona hæc posterioris generis sint relictæ dispositioni antiquæ præcedenti, atque aded sub prohibitione alienationis. Atque ita docent Riccius *resol.* 53. num. 5. Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. alleg. 95. num. 59. in fin. Peregrinus in *compend. priuileg. verb. Alienatio, in princip. sui scholæ*, & feruat praxis, & consuetudo, quæ est optima legis interpretis, *cap. dilectus, de consuetud. Clem. exini, de verbor. signif. l. minime, & l. de interpretatione, ff. de legib.* Imò obferuantia subsequuta, quod non alienentur sine licentia Sedis Apostolicæ mobilia pretiosa, constituit ius, *l. de quibus, ff. de legib. l. nulli, ff. quod cuiusque vniuers. & l. obseruare, §. 5. ff. de offic. Proconul.* quidquid in contrarium sentiat Nouarius in *summa Bullarum, de alienatione rerum Regularium prohibita, n. 29.* & sequi videatur Diana *part.* 5. tract. 13. *resol.* 6. qui putant, quod nostri possint, inconsulto Pontifice, alienare etiam mobilia. Sed quod dixi, est omnino dicendum ob rationes dictas. Quin propterea addo, quod fortasse etiam sequitur, quod neque possint nostri, inconsulto summo Pontifice, alienare mobilia illa, quæ ex alio instituto retinere possunt, verbi gratia hortos domui contiguos, villas recreationis causâ, & similia.

Obiicies: tota ratio prohibitionis alienandi mobilia, quæ seruando seruari possunt, est quia inter mobilia computantur, vti notauit præter alios Castrus Palas *tom.* 2. tract. 12. *disput. vnic. punct.* 15. num. 13. ergo concessa licentia alienandi mobilia censetur etiam concessa licentia alienandi mobilia.

Respondetur, nego antecedens, quia mobilia, quantumvis pretiosa, continentur sub appellatione rerum mobilium, Gloss. in *cap. is cui, de elect. in 6. & in cap. 1. de cler. agrot. in 6.* Tiraquel. *tract. de retrat. consanguin.* §. 1. gloss. 7. num. 99. & Menoch. *conf.* 407. n. 7. siquidem mobilia sunt omnia illa, quæ de loco ad locum moueri possunt, *l. à Dino Pio, §. in venditione, ff. de re iudic. & l. mouentium, ff. de verbor. signif.* & ibi communiter Doctores, Bart. Alciat. Rebuff. & alij passim: quapropter non possunt computari inter mobilia, quia quæ sunt de vna specie, non possunt computari inter ea, quæ sunt de specie opposita, cum habeant repugnantiam, vt sub opposita specie continentur.

Respondetur secundo, transeat antecedens: at distinguo consequens, si in vtriusque esset eadem ratio, concedo: si secus (vti contingit in casu nostro) nego. Excipe secundo etiam alios quoad assensum Apostolicum in alienatione quorundam bonorum Ecclesiasticorum, quia bona aliqua Ecclesiastica vendi consueuerunt de licentia solius Episcopi, non petito assensu summi Pontificis, sicuti dicam *dubit. sequenti*, & adnotauit præter alios Bonacina *punct.* 5. numero 4. Vide quæ dicuntur *infra cit. dub. sequenti*, & quæ dicebantur *suprà dub. 4.*

Cæterum, an alienans sine solennitatibus requisitis rem Ecclesiæ, teneatur in conscientia (vbi scilicet Bulla recepta est quoad omnia simpliciter) subire censuras, & alias poenas, vt priuationis vocis actiue, & passivæ, officiorum, & beneficiorum, & poenam inhabilitatis ad hæc omnia, ante iudicis sententiam, etiam criminis, ex eo quod imponantur in Bulla hac cum addito, *absque ulla declaratione*, dicam *cap. 19. dubit. 23. per totam.*

DVBITATIO XXIII.

An in locis, vbi Extraneus Ambitiosus, Pauli II. recepta est, possint bona Ecclesiæ mobilia, vel mobilia pretiosa licite in aliquo casu sine solennitatibus iuris alienari?

SUMMARIUM.

- 1 In locis, in quibus simpliciter recepta est extraneus Ambitiosus, Pauli II. adhuc possunt bona Ecclesiastica alienari inconsulto summo Pontifice, etiam sine incurfione censurarum, aliarumque poenarum in quibusdam casibus.
- 2 Vt si id fiat in casu necessitatis, propter quam res non patitur moram aduendi summum Pontificem.
- 3 Lex non ligat quando de facto seruari non potest.
- 4 Impossibile nulla est obligatio.
- 5 Lex seruanda non est quando inique fieret, si seruaretur.
- 6 In qualibet prohibitione censetur excepta causa occurrens, quæ suaderet oppositum.
- 7 Quæ ad fauorem sunt introducta, non debent in odium retorqueri.
- 8 Patres Theatini causa necessitatis urgente (etiam inconsulto Patre Generali) poterunt alienare mobilia.
- 9 Generalis Religionis Theatinorum non potest abdicare à se onus dandi facultatem alienandi bona mobilia, illamque committere Prepositis, & Capitulis domorum, quia iura obligant Generalem per seipsum.
- 10 Item licentia Patris Generalis danda est capitulis, & prepositis domorum singulis vicibus, & causa cognita.
- 11 Transmutatio vnius rei Ecclesiastica in aliam, absque alicuius domini directi, vel vtilis translatione, sed ad vtilitatem maiorem Ecclesiæ, non venit sub constitutione Ambitiosæ.
- 12 Idem dic, si pretium earum conuertatur in alium usum Ecclesiæ, puta vendantur lampades argenteæ ad reparandam fabricam.
- 13 Item si licet fiat alienatio, fiat permutatione rerum in aliam Ecclesiæ.
- 14 Item si fiat alienatio inter regulares eiusdem Monasterij.
- 15 Item ex probabili, si fiat à regulari vnius Monasterij in regularem alterius Monasterij, vel Provincia, eiusdem tamen Religionis, etsi alij sentiant oppositum.
- 16 Item si fiat in remunerationem beneficii in Ecclesiæ collari.
- 17 Item, si ad finem, vt alienetur, res Ecclesiæ relicta, vel emptæ fuerit.
- 18 Item si res sit prius aliis debita, vel obligata.
- 19 Item si sit relicta Ecclesiæ cum obligatione illam permutandi.
- 20 Item si detineatur ab Ecclesiâ iniuste.
- 21 Item si sit relicta per fideicommissum cum onere quod post aliquod tempus alteri restituatur.
- 22 Item, si debeat alienari necessario, vt quia v. g. est indiuisum in manu seculari, qui vult illam vendere.
- 23 Item si vendatur, quia fuit emptæ cum pacto de reuocando, cum non sit alienatio, sed potius reuocatio prioris contractus, etsi sit etiam probabilis opinio in oppositum.
- 24 Quando emphyteuta vendidit rem cum pacto de reuocando, debetur landemium.

25 Item

25 Item tandem, si res sit difficilis recuperationis, seu incerta, vel incognita, & intercedat pactum, quod laicus emptor suis expensis, & periculo eam recuperet.

- 1 Respondetur, quod etiam in locis, ubi dicta Extravagans *Ambitiosa*, Pauli II. quoad omnia simpliciter recepta est, possint adhuc tam immobilia, quam mobilia pretiosa, licite, & sic sine metu censurarum, aliarumque pœnarum, sine solennitatibus iuris, non solum oppignorari, vel hypothecari, sed etiam (quamvis subsit iuramentum de non alienando) alienari.
- 2 Primò, si imminet necessitas, quæ Pontificem adiri non patiatur, v. g. si hic, & nunc non alienentur, transeat occasio alienandi, & sic transeat occasio utilitatis Ecclesiæ, vel occasio redemptionis captiuorum, alimonie pauperum, vel propria, &c. in quo casu regulares possunt id efficere, etiam inconsulto Episcopo, cum illi quoad hoc subiecti minimè sint. Atque ita contra Peregrinum *de alienatio, dub. 9.* docent Abb. in *cap. ci. supra, de rebus Eccles. non alien. num. 15.* & in *cap. fin. de Eccles. edif. num. 8.* & communiter Doctores, quos citat, & sequitur Quaranta *verb. alienatio rerum Eccles. num. 42. limit. 7.* Filliuc. *tom. 3. tract. 4. cap. 5. num. 11.* Lessius *de iust. & iur. lib. 2. cap. 24. dub. 11. n. 64.* Peregrinus *verb. Alienatio, dub. 9.* & Peyrinus in *formulario, lib. A. cap. 11. num. 3.* Et probatur, quia lex non ligat, quando de facto seruari non potest, *l. 1. §. dies, ff. quando appelland. sit, & cap. erit autem, dist. 4.* Et ratio est, quia impossibile nulla est obligatio, *l. impossibile, ff. de regul. iuris.* Quinimò, sicuti rectè probat S. Thom. *2. 2. q. 120. art. 1.* lex seruanda non est quando iniquè fieret, si seruaretur: tum quia in qualibet prohibitione censetur excepta causa occurrens, quæ suaderet oppositum, *cap. de cetero, & cap. quamvis, de sent. excomm. & cap. excellentissimus, 1. 9. 3.* tum quia quæ ob fauorem sunt introducta, non debent in odium retorqueri, *l. nulla in ius ratio, ff. de leg. reg. Quod ob gratiam, de regul. iur. in 6.*
- 8 Quapropter in dicto casu poterunt nostri licite alienare immobilia, etiam inconsulto Patre Generali, cum hic apud nos ex privilegio ob dictum finem concessio succedat quoad dandam alienandi immobilia licentiam in locum Summi Pontificis: si imminet, inquam, necessitas, quæ Patrem Generalem adiri non patiatur; secus, si patiatur, quia tunc eius consensus expectandus erit: cum ius clamet, alienationem faciendam non esse à Regularibus inconsulto Summo Pontifice, pro quo ex privilegio succedit in nostra Religione Pater Generalis, ut supra dicebam.
- 9 Neque dicas, in nostra Religione adesse dicti Patris Generalis licentiam generalem, & illum hanc potestatem voluisse à se abdicare, & Præpositis, ac Capitulis domorum præbere; quia praxis probat oppositum. Adde, neque posse Patrem Generalem id efficere, etiam si velit; quia iura, & S. Congregationis decreta ex iusta, & rationabili causa hanc potestatem à Capitulis, & superioribus inferioribus tollere voluerunt, & de facto abtulerunt. Ergo non potest Pater Generalis contra mentem Pontificum illis eam præbere. Accedit, quod dicta Patris Generalis licentia generalis non sufficiat; quia debet ille licentiam Capitulis, & domorum Præpositis singulis vicibus, causa cognita, præbere. Vide Marcellum Vulpium in *praxi, cap. 6. n. 27. & 28.* & Consettium in *privileg. Mendicant. tit. 9. c. 2.*
- 11 Secundò, si fiat consumptio, seu transmutatio vnius rei Ecclesiasticæ in aliam absque alicuius dominij directi, vel vtilis translatione (verbi gratia, si ex calice vetusto, & Ecclesiæ non necessario fiat crux necessaria, aut ex oliueto, filua, &c. ferè inutili fiat vinea fructifera, vel è contra, aut si arbores incendantur

tur ad reparationem Ecclesiæ materialis, præsertim si aliunde pecunia ad hunc finem non adsit, & necessitas urgeat) quia talis transmutatio non videtur prohibita illis textibus, in quibus prohibetur Ecclesiæ rerum alienatio; siquidem sine translatione dominij directi, vel vtilis in alterum non est alienatio. Accedit, quod talis transmutatio non solum non est alienatio, sed etiam est, cum vtiliter negotium Ecclesiæ geratur, optima rerum Ecclesiæ administratio. Sic Abb. in *cap. cum nullo, de rebus Eccles. non alienand.* Quaranta loco supra cit. *Nauar. lib. 3. consil. cons. 6.* Rodriguez *tom. 1. qq. regul. quest. 27. art. 4.* Peregrinus in *compend. privileg. verb. Alienatio, dub. 2. & 3.* & Riccius *decis. 136.* quidquid in contrarium sentire videantur Sopranus apud Filliucium *de alienat. tract. 44. cap. 4. quest. 14. num. 17.* & cap. 5. *quest. 8. num. 14.* & Bonacina *de alienat. punct. 2. num. 8.* Secus, saltem seclusa consuetudine in contrarium, contra Riccius in *praxi de i. omittarum, decis. 7.* dicendum est, si res Ecclesiæ alienetur, ut eius pretium conuertatur etiam in utilitatem, vel necessitatem Ecclesiæ, v. g. vendantur lampades argenteæ, vota pretiosa, & similia, ut eorum pretium conuertatur in fabricam necessariam, vel alium vsum necessarium Ecclesiæ. Ratio est, quia in tali casu euidenter res Ecclesiæ alienatur, cum dominium eius in alterum transferatur, & ex alio capite, ut immobilia, vel mobilia pretiosa Ecclesiæ licite alienentur, non sufficit, ut adsit euidenter utilitas, vel necessitas Ecclesiæ, sed hac supposita, tanquam causa alienandi legitima, præterea requiritur assensus Summi Pontificis. Sic Redoanus *quest. 13. Quaranta num. 24.* & videri poterunt quæ dicebam supra *dub. 9. & seqq.*

Tertiò, si licet fiat alienatio, fiat permutatione rerum in aliam Ecclesiam. Sic, attento saltem rigore iuris, docent probabiliter nonnulli Doctores, uti videre est supra *dub. 13.* maxime loquendo de Ecclesiis eidem Prælato subiectis, quales sunt Regulares sub eodem Prouinciali, vel Generali existentes, iuxta ea, quæ mox infra dicentur.

Quartò, si fiat donatio inter Regulares eiusdem Monasterij, quia tam in Extravag. *Ambitiosa*, quam in decreto S. Congregationis (quæ referebam *dub. 1. n. 4.*) solum prohibetur donatio, quæ est alienatio; donatio verò inter Regulares eiusdem Monasterij non est alienatio, cum dominium rei donatæ in tali casu non transferatur in alterum, sed maneat, sicut prius, in Monasterio, Doctores quos sequitur Naldus *verb. Alienatio, n. 4.*

Quinimò satis probabiliter, etiam si fiat donatio à Regulari vnius Monasterij Regulari alterius Monasterij, vel Prouinciæ, eiusdem tamen Religionis, Riccius *decis. 38. & 74.* & Tamburin. *de iure Abb. diff. 13. q. 2. num. 19.* (quod nota pro donationibus rerum pretiosarum, quas Regulares vnius Monasterij facere solent alij Monasterio cum sola licentia Prælati) quamvis contrarium sentiat Bonac. in *tract. de alienat. bonorum Ecclesiast. disp. 2. quest. 2. artic. 2. num. 14. & 17.* & de *contractib. disp. 3. quest. 8. punct. 4. num. 24.* & Bordonus *resol. 27. num. 1.* loquens in casu contingenti de quodam prouinciali, qui propria auctoritate agrum vnius Conuentus valoris quinquaginta scutorum donauit alteri Conuentui; admittentes tamen *num. 2.* id eum potuisse facere, si ager ille fuisset solum valoris 20, vel 25 scutorum aureorum.

Quintò, si fiat donatio in remunerationem beneficiorum Ecclesiæ collatorum. Doctores, quos sequitur Barbosa *de offic. & potest. Episc. alleg. 95. num. 62. ex cap. consensus, de reb. Eccles.*

Sextò, si res Ecclesiæ sit relicta, vel empta ad finem, ut alienetur: quapropter pecunia deputata ad

bona immobilia emenda, qualis videtur esse pecunia pro dote Monialium tradita, quæ propterea non potest alienari, vel distrahi in alios vsus, quam vt de fructibus illius sustentari possit, potest sine solennitatibus iuris, & assensu Apostolico infumi in emendis agris, vel in emenda, aut construenda domo necessaria; quia huiusmodi pecunia solum seruari debet, donec infumatur ad vsum, ad quem fuit deputata; atque ita etiam videtur esse vsu receptum. Vide quæ dicebantur *supra* dub. 10. & Lezanam *tom. 2. c. 16. num. 57.*

18 Septimò, si res sit prius aliis debita, vel obligata, quia res transit cum onere suo; quamvis alij sentiant oppositum apud Quarantam *verb. alienatio. n. 36.* & apud Bonacinam *de alienat. bonor. Eccles. n. 9.*

Octauò propter eandem rationem, si sit relicta Ecclesiæ cum obligatione illam permutandi. Item multò magis, si detineatur ab Ecclesiâ iniuste. Quaranta *num. 43. §. 11.* Item si sit relicta per fideicommissum cum onere, quod post aliquod tempus alteri restituatur; quia transacto tali tempore, non est amplius Ecclesiæ. Quaranta *num. 45.* & Barbosa *de potest. Episc. allegat. 45. num. 61.*

22 Nonò, si debeat alienari necessariò, vt quia v. g. est indiuisum in manu secularis, qui vult illam vendere. Doctores, quos sequitur Bordonus *resol. 27. num. 3. & seqq.*

Decimò si vendatur, quia fuit empti cum pacto de retrouendendo; quia retrouenditio probabiliter non est propriè, & rigorosè alienatio, & contractus ad primo distinctus, sed potius est rescissio prioris contractus: quapropter pro retrouenditione non debetur laudemium, cum hoc debeat solum pro alienatione propriè, & rigorosè accepta. Sic Bordonus *loc. supra cit.* & Redoanus *de rebus Eccles. non alien. q. 66. num. 9.* & complures alij, quos citat Bonacina *in tract. de Emphyteusi, punct. 2.* quamvis Menochius *tom. 1. consil. 13. numero 6.* & Riccius *decis. 52.* probabiliter etiam sentiant oppositum, ex eo quod retrouenditio sit propriissime alienatio, cum per ipsam dominium in alterum transferatur, & consequenter, quod pro retrouenditione etiam debeat laudemium, quando emphyteuta vendidit rem cum pacto de retrouendendo. Vtraque opinio est probabilis, & forsitan posterior probabilior.

25 Vndecimò, si sit difficilis recuperationis, seu incerta, vel incognita, & intercedat pactum, quod Laicus emptor suis expensis, & periculo eam recuperet. Rota, & DD. quos citat, & sequitur Naldus *verb. bona. n. 9.* & Gauantus *in Man. Episcop. verb. alienatio. n. 42.*

DVBITATIO XXIV.

An in locis, vbi Extraneus Ambitiosè Pauli II. recepta est, possint fructus beneficiorum licitè in omni casu sine solennitatibus iuris vltra triennium, quin ad vitam vendi, vel locari.

SUMMARIVM.

- 1 Fructus Beneficiorum possunt vltra triennium simpliciter locari, etiam vbi est recepta Extraneus Ambitiosè, modò ipsi fundi vltra triennium non locentur.
- 2 Fructus non sunt quid Ecclesiæ, sed priuatorum.
- 3 Talis locatio expirat morte, vel beneficij amissione locantis, seu vendentis.
- 4 Locatio facta de fundo non expirat morte locantis, quia tunc locatio ipsum fundum immediate attingit.

5 Locatio vltra triennium ex extraneus Ambitiosè, inualida est, & canonicis penis obnoxia.

6 Beneficiarius, vel Prælatus successor tenetur stare locationi rei Ecclesiæ, quam eius prædecessor fecit; si tamen legitime facta fuerit; secus si è contra.

7 Successor Beneficiarius potest si prædecessor ex illo contractu locationis enormiter læsus fuerit, vti beneficio restitutionis in integrum: idem de pupillo.

8 Beneficiarius successor non tenebitur stare locationi factæ ab antecessore, si locatio sit ea lege facta, vt Conductor in primo anno soluat multum, in ultimis annis soluat parum, quia defraudantur successores.

9 Hæredes Beneficiarij, qui vt supra locauerunt, tenentur ad restitutionem anticipatam.

R Espondetur affirmatiuè; quia in iuribus non prohibetur, quin possint fructus beneficiorum, & cæterorum bonorum Ecclesiæ vltra triennium vendi, vel locari, modò ipsi fundi vltra triennium non locentur. Ratio est, quia fructus non sunt quid Ecclesiæ, sed priuatorum. Accedit, quod talis fructuum venditio, vel locatio (cum conductor nullum ius acquirat in fundum, sed solum in fundi fructus ad venditorem, vel locatorem pertinentes) expirat morte, vel beneficij amissione vendentis, vel locantis: quapropter exinde nullum periculum Ecclesiæ, vel beneficiario successori imminet, sicuti rectè dixit Abb. *in c. 2. de his, que sunt a Prælatis, & in capite veniens, de transact. numero 1.* & Molin. *disput. 466. §. in tertio autem euentu.* Secus est, si fundus ipse locetur; quia tunc locatio ipsum fundum immediate attingit, & sic persequatur, etiam si locans moriatur, vel beneficium amittat. Abbas *in cap. continebatur, de his que sunt a Prælatis, num. 7.* Couarru. *lib. 2. var. capite 15. numero 6.* Molin. *cit. disput. 466.* & Silu. *verb. simonia, quest. 14.* Nam idè interdicunt, ne quis ad longum tempus, scilicet ad decennium, vel amplius locet; quia Paulus II. in Extraneus Ambitiosè, decernit, quod locatio, etiam vltra triennium, inualida, & canonicis penis obnoxia sit. Quapropter Beneficiarius, vel Prælatus successor tenetur stare locationi rei Ecclesiæ, quam eius decessor fecit, si tamen legitime facta fuerit, sicuti tenetur tutor pupilli, qui alteri tutori succedit; quamvis non teneatur ei stare, si legitime facta non fuerit, quin possit, si deprehendat Ecclesiam enormiter læsam ex illo contractu, vti beneficio restitutionis in integrum. Sic Couarruuius *cit. lib. 2. var. capite 15. ad finem.* Idemque dic in ordine ad pupillum de eo, qui alteri tutori in illius tutela succedit. Similiter non tenebitur stare, si deprehendat, locationem ea lege factam, vt conductor in primo anno soluat multum, in ultimis annis soluat parum, quia qui sic locat, defraudat successores (si fortè interea ipsum mori contingat) percipiendo partem pensionis successoribus debitam; quapropter tenentur etiam eius hæredes ad restitutionem ex illa pecunia anticipata pro numero annorum, qui post mortem beneficiarij locantis supersunt. Vide quæ dicuntur *infra* cap. sequenti.

DVBITATIO XXV.

An possit sine solennitatibus iuris alienari patrimonium, ad cuius titulum quis ordinatus est.

SUMMARIVM.

- 1 Patrimonium, ad cuius titulum quis ordinatus est, potest alienari sine iuris solennitatibus.
- 2 Patrimo